

SELÇUKLU ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

SELÇUK

YIL : I

ÖZEL SAYI : I

KASIM - 1985

ATATÜRK ve GENÇLİK ÖZEL SAYISI

HAMDULLAH SUPHİ ve TÜRK GENCLİĞİ

Halim SERARSLAN (*)

Atatürk'ün mücadele arkadaşı, Türk Ocağı'nın yegâne başkanı, üniversite hocası ve maarif vekili olarak Hamdullah Suphi Tanrıöver, mübalağasız denilebilir ki, bütün ömrünü Türk gençliğinin yetişmesi için harcamıştır. Kendisini böylesine Türk gençliğine adanmış «millî hatib»imizi, «1985 Milletlerarası Gençlik Yılı» münasebetiyle hem anmak, hem de gençliğimizle ilgili fikirlerini özetlemek faydalı olacaktır.

Şâir İdris Sabih, bayram sabahı Çanakkale'de şehit düşen kardeşine;

Kaşından daha çok bıyığın yokken
Döğüşün yelesi arslanlar gibi!

.....
El fitra verdi, sen canını verdin,
Ne acı bir Şeker Bayramı yaptık!

mısralarıyla ağlar. (1)

Hamdullah Suphi de; «kaşından daha çok bıyığı olmayan» yüzbinlerce Türk gencinin, canı ve kanı pahasına kurtardığı memleketimizin, güzel bir köşesinde, -Alanya kalesinde- oynayan çocukları yanına çağırır ve hep beraber yere otururlar. Hamdullah Suphi, çocukların birer birer isimlerini öğrenir. Hangi mekteplere gidip okuduklarını sorar. Onunla konuşan yirmibir çocuğun, onyedisi anasız ve babasızdır. Geri kalanların da ya yalnız anneleri, ya yalnız babaları vardır. Hamdullah Suphi'nin ifâdesiyle: «Bu, misli olmayan bir faciadır.» İdris Sabih gibi, O da mütehassis olur. «Akdenizin, ikinci güneşile kamaşmış büyük mavi meydanına» başını çevirerek, gözlerini çocuklara göstermeden ağlar. (2)

(*) Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Görevlisi

(1) Ortaç, Yusuf Ziya; Portreler, ikinci baskı s. 110

(2) Hamdullah Suphi, Günebakan, Ank. 1929, s. 185

Hiç şüphesiz, İmparatorluğumuz'un çöküş döneminde, memleketimizin her köşesinde, İdris Sabih ile Hamdullah Suphi'nin hissettiği acıyı yüreğinde vatan ve millet sevgisi olan milyonlarca Türk yaşadı. Fikren ve bedenen yetişmiş genç insanlarımız; Arabistan'ın kızgın kumlarına, Kafkasya'nın soğuk karlarına, Çanakkale'nin daracak siperlerine gömüldü. Geride kalanları da, uzun mücadele yıllarının kara ve korkunç yoksullukları, salgın hastalıkları yedi, bitirdi. Anadolu bomboş kaldı. Bu bomboş Anadolu'nun, istikbâli için, Hamdullah Suphi'ye göre : «Milletçe alacağımız ilk tedbir, doğan çocuğu kurtarmak, yetiştirmektir. «Onun içindir ki, Hamdullah Suphi, medenî milletlerde mevcut olan çocuk esirgeme ve yetiştirme müesseselerine benzer teşkilâtların Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren kurulmaya başlamasını hararetle teşvik eder.

O, bu maksatla kurulan Himâye-i Etfal'i, «son senelerde doğan ve sür'atle büyüyen bir şefkat hareketinin memlekete bahşettiği aziz müessese» olarak vasıflandırır. Tanrıöver, çocukları açlıktan, hastalıktan ve ölümden kurtarmak için çalışan bu müesseseden haklı olarak çok şey beklediğini, 1928'de : «Umduğumuz üzre, Türk vatanının en büyük meselesi olan çocukları koruma ve yetiştirme meselesi etrafında kâfi bir intibah temin ederse, hiç şüphe yok ki istikbâl ve istiklâl endişelerimizin en mühimlerinden biri tabii bir hal ve tesviye yoluna girmiştir, diyebiliriz.» cümlesiyle belirtir.

Memleketimizin o günkü şartları düşünülürse, tercih ettiğimiz yeni yaşayış tarzımızın arzu ettiği yeni gençliği yetiştirmenin ilk yolu çocuklara sahip çıkmaktan geçer. Bu meselenin şuurunda olan Hamdullah Suphi gençliğe ne kadar ehemmiyet veriyorsa, gençliğin çocukluk dönemine de o kadar ehemmiyet verir.

Türk gençliği ve onun meseleleriyle yakından ilgilenen Hamdullah Suphi, nutuklarının büyük bir kısmında, «Atatürk ilke ve inkılapları» istikâmetinde gençliğe yol gösteren bir mürşittir. Hayatını hizmetine verdiği Türk gençliğinden vatanımız, milletimiz, istiklâlimiz ve istikbâlimiz lehine beklediği davranışlar vardır.

19 Haziran 1926'da Bursa Sanayi Mektebi'nde : «Size düşen, kendi köşesinde ferdi ve uzvi hayatı içinde kaybolmuş adamlar gibi yaşamak değil, kendi ruhunuzu milletin tarihiyle doldurarak, şahsî izzetinefsinizi millî izzetinefsinizle takviye ederek, elinizdeki sanatı babalarınızın yaptığı san'atlarla birleştirerek, istikbâlinize büyük bir milletin, büyük bir tarihin ve büyük bir san'atın sahibi, varisi

olarak yürümektir» (3) direktifini verir. O, Cumhuriyet'in ortaya koyduğu asil düsturlarla 1930'larda yaşayan neslin ameli hayatı arasında mesafe olduğunu görür. Bu mesafeyi «daha derin ve daha kuvvetli bir terbiye almış yeni nesiller»in dolduracağına inanır. Kısacası, Hamdullah Suphi'nin Türk gençliğine tam bir itimadı vardır.

25 Eylül 1930'da, Cumhuriyet Halk Fırkası, grup toplantısında bu itimadını :

«Cumhuriyet müessesesinin ellerine emanet edilmesi işaret edilen Türk gençliği, mutlak bir itimadınıza lâyıktır. Ona itimadımızı ne kadar fazla gösterirsek, o itimadımıza o kadar lâyık olduğunu bize gösterecektir. Gençleri ve gençlik müesseselerini Türk Cumhuriyeti'nin tabii kuvvetleri saymalıyız. Vatanın geçirdiği bu kadar felâketlerin tesir ve terbiyesini almış, memleket yangınlarının ışığında halâs yolunu aramış ve bulmuş, insan kalbinin duyabileceği en büyük acıları duya duya vatanseverliğin en yüksek derecesine çıkmış olan Türk gençliği, Türk Cumhuriyeti'ni, onu vücuda getiren inkılâbı civanmert ellerinde tutacak ve yükseltecek liyakati hâizdir.» (4) diyerek kesin bir şekilde ifade eder.

Cumhuriyet inkılâbı yerleşinceye kadar Türk gençliğinin onu, «gözü ufukta nöbetçi bir asker gibi» beklemesi gerektiğini vurgulayan Hamdullah Suphi, «ilimsiz, kifayetsiz kuru davalar istemez.» Bu sebeple gençlere «ilmin, ilmimizden üstün olacaktır» der.

Millet için öğrenip öğretmeyi, kalpleri akidesiz, aşksız bırakmayı öğütleyen hatibimiz, gençlerin; «gün içinde değil, zaman içinde» düşünmesi gerektiğini savunur. O'nun fikrinde, «Türk tarihinin, Türk ruhunun en korkunç yarası, kıskançlıktır.» Türk gençliği bu «ihtirasa ve kıskançlığa karşı mücadele» etmelidir.

Hamdullah Suphi Tanrıöver, Türk milletine, Türk vatanına ve Cumhuriyet rejimine en büyük tehlikenin komünizmden geleceğini daha inkılâbımızın başlangıcında görmüş bu mevzuda da, cumhuriyetçi, inkılâpçı, garpçı, halkçı, milliyetçi Türk gençliğini uarmıştır. Başında bulunduğu Türk Ocağı'nın : «Bolşevik fikirlerin, Bolşevikliğe hizmet edenlerin candan düşmanı» olduğunu ilân eder. «Bizim için asıl tehlike umdelerimizin baştan başa düşmanı olan... Bolşe-

(3) Hamdullah Suphi, Dağyolu, 2. Kitap, Ank. 1931, s. 128

(4) Hamdullah Suphi, Dağyolu, 2. Kitap, Ank. 1931, s. 57-58

viklik tehlikesidir... Türk milliyetperverliğinin hakiki düşmanı odur.» hükmünü isabetle kaydeder. (5)

Netice itibariyle; Hamdullah Suphi, «Atatürk İlke ve İnkılâplarına» bağlı, başta komünizm olmak üzere bütün yabancı rejimlere karşı, çalışkan, milliyetçi, mefkûreci bir Türk gençliği istemektedir. Bu vasıflara sahip Türk gençliğinin yetiştirilmesi için de, çok çalışmıştır.

---

(5) Hamdullah Suphi, Dağyolu, 2. Kitap, Ank. 1931, s. 58